

Sayı **VIII** (2022)

Plutarkhos, *Çok Arkadaşa Sahip Olmak Hakkında*
Πλούταρχος, *Περὶ Πολυφιλίας*

Nurgül SARAÇOĞLU

ID 0000-0001-8917-3271

Libri: Epigrafi, Çeviri ve Eleştiri Dergisi'nde bulunan içeriklerin tümü kullanıcılarla açık, serbestçe/ücretsiz "açık erişimli" bir dergidir. Kullanıcılar, yayincıdan ve yazar(lar)dan izin almaksızın, dergideki kitap tanıtımlarını, eleştirileri ve çevirileri tam metin olarak okuyabilir, indirebilir, dağıtabilir, çıktısını alabilir ve kaynak göstererek bağlantı verebilir.

Libri, uluslararası hakemli elektronik (online) bir dergi olup değerlendirme süreci biten kitap tanıtımları, eleştiriler ve çeviriler derginin web sitesinde (libridergi.org) yıl boyunca ilgili sayının içinde (Sayı VIII: Ocak-Aralık 2022) yayımlanır. Aralık ayı sonunda ilgili yıla ait sayı tamamlanır.

Dergide yayımlanan eserlerin sorumluluğu yazarlarına aittir.

Bu çalışma Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License altında lisanslıdır.

Atif Düzeni Plutarkhos, *Çok Arkadaşa Sahip Olmak Hakkında*. Çev: N. Saraçoğlu, *Libri VII*, 53-63.

Geliş Tarihi: 12.06.2021 | Kabul Tarihi: 04.11.2021

Elektronik Yayın Tarihi: 06.04.2022

Makale Türü: Çeviri

Editing: Phaselis Research Project
www.libridergi.org

ΠΕΡΙ ΠΟΛΥΦΙΛΙΑΣ

I. Μένωνα τὸν Θετταλὸν οἰόμενον ἐν λόγοις ἵκανῶς γεγυμνάσθαι καὶ τοῦτο δὴ τὸ ὑπὸ τοῦ Ἐμπεδοκλέους λεγόμενον

σοφίης ἐπ' ἄκροισι θαμίζειν

ἡρώτησεν ὁ Σωκράτης τί ἀρετή ἔστιν· ἀποκριναμένου δ' ἵταμῶς ἐκείνου καὶ προχείρως ὅτι καὶ παιδός ἔστιν ἀρετὴ καὶ πρεσβύτου καὶ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς καὶ ἄρχοντος καὶ ἴδιώτου καὶ δεσπότου καὶ θεράποντος, “εὖ γ',” εἶπεν ὁ Σωκράτης, “ὅτι μίαν ἀρετὴν αἱτηθεὶς σμῆνος ἀρετῶν κεκίνηκας,” οὐ κακῶς τεκμαιρόμενος ὅτι μηδεμίαν είδως ἀρετὴν ὁ ἄνθρωπος πολλὰς ὡνόμαζεν. [2] ἀρ' οὖν οὐχὶ καὶ ἡμῖν ἄν τις ἐπιχλευάσειν ὅτι μηδέπω μίαν φιλίαν κεκτημένοι βεβαίως φοβούμεθα μὴ λάθωμεν εἰς πολυφιλίαν ἐμπεσόντες; [3] σχεδὸν γὰρ ούδεν διαφέρομεν ἀνθρώπου κολοβοῦ καὶ τυφλοῦ, φοβουμένου μὴ Βριάρεως ὁ ἐκατόγχειρ καὶ Ἀργος ὁ πανόπτης γένηται. καίτοι τὸν γε παρὰ τῷ Μενάνδρῳ νεανίσκον ὑπερφυῶς ἐπαινοῦμεν εἰπόντα θαυμαστὸν ὕστον νομίζειν

ἀγαθὸν ἔκαστον ἄν ἔχῃ φίλου σκιάν.

II. Ἐναντίον δὲ μετὰ πολλῶν ἄλλων οὐχ ἥκιστα γ' πρὸς φιλίας κτῆσιν ἡμῖν ἢ τῆς πολυφιλίας ὄρεξις, ὥσπερ ἀκολάστων γυναικῶν, τῷ πολλάκις καὶ πολλοῖς συμπλέκεσθαι τῶν πρώτων κρατεῖν μὴ δυναμένοις ἀμελουμένων καὶ ἀπορρεόντων· μᾶλλον δ' ὥσπερ ὁ τῆς Ὑψηπύλης τρόφιμος εἰς τὸν λειμῶνα καθίσας ἔδρεπεν

ἔτερον ἐφ' ἔτέρῳ αἰρόμενος

ἄγρευμ' ἀνθέων ἡδομένᾳ ψυχᾶ

τὸ νήπιον ἄπληστον ἔχων,

οὕτως ἔκαστον ἡμῶν διὰ τὸ φιλόκαινον καὶ ἀψίκορον ὁ πρόσφατος ἀεὶ καὶ ἀνθῶν ἐπάγεται, καὶ μετατίθησι πολλὰς ὄμοις καὶ ἀτελεῖς ἀρχὰς πράττοντας φιλίας καὶ συνηθείας, ἔρωτι τοῦ διωκομένου παρερχομένους τὸν καταλαμβανόμενον. [2] Πρῶτον μὲν οὖν ὥσπερ ἀφ' ἐστίας ἀρξάμενοι τῆς τοῦ βίου φήμης ἦν ὑπὲρ φίλων βεβαίων ἀπολέλουπεν ἡμῖν, τὸν μακρὸν καὶ παλαιὸν αἰῶνα μάρτυρα ἂμα τοῦ λόγου καὶ σύμβουλον λάβωμεν, ἐνῷ κατὰ ζεῦγος φιλίας λέγονται Θησεὺς καὶ Πειρίθους, Ἄχιλλεὺς καὶ Πάτροκλος, Ὁρέστης καὶ Πυλάδης, Φιντίας καὶ Δάμων, Ἐπαμεινώνδας καὶ Πελοπίδας. [3] σύννομον γὰρ ἡ φιλία ζῶν ούκ ἀγελαῖόν ἐστιν ούδε κολοιῶδες, καὶ τὸ ἄλλον αὐτὸν ἡγεῖσθαι τὸν φίλον καὶ προσαγορεύειν ἐταῖρον ὡς ἔτερον, ούδεν ἐστιν ἢ μέτρῳ οὕτε φίλους τῇ δυάδι χρωμένων. [4] οὕτε γὰρ δούλους οὕτε φίλους ἔστι κτήσασθαι πολλοὺς ἀπ' ὀλίγου νομίσματος. [5] τί οὖν νόμισμα φιλίας; [6] εὗνοια καὶ χάρις μετ' ἀρετῆς, ὃν ούδεν ἔχει σπανιώτερον ἢ φύσις. [7] ὅθεν τὸ σφόδρα φιλεῖν καὶ φιλεῖσθαι πρὸς πολλοὺς ούκ ἐστιν, ἀλλ'

Çok Arkadaşa Sahip Olmak Hakkında

Çeviren: Nurgül SARAÇOĞLU*

I. Sokrates, söz sanatında iyi eğitildiğini (yeterince tecrübe kazandığını) ve dahası Empedokles tarafından söylenen cümleye (atfederek)

Bilgeliğin en yüksek noktalarına ulaştığını¹ düşünen

Menon'a², erdemin ne olduğunu sordu. O ise düşünmeden ve derhal bir çocuğa, bir yaşlıya, bir erkeğe ve kadına, bir yöneticiye, sıradan bir yurttaş'a, bir efendiye ve bir hizmetkaraya uygun bir erdem olduğu cevabını verince, Sokrates, kötü bir şekilde değil, bu adamın hiçbir erdemini bilmemişti için pek çok isim verdiğine karar vererek, "sana tek bir erdem sorulduğunda erdemler kovanına çomak soktuğun için, aferin" dedi. [2] Herhangi biri, henüz daimi olarak tek bir dost dahi edinememişken fark etmeden çok sayıda dostun arasına düşmekten korktuğumuz için bizimle gerçekten alay edebilir mi? [3] Çünkü yüz kollu Briareus ya da her şeyi gören Argos'a dönüşmekten korkan, sakat ve kör bir adamdan pek farklı değiliz. [4] Yine de, Menandros'taki (oyunundaki)³ delikanlıyı, her bir iyi adamı, "eğer bir arkadaşın gölgesine sahipse", son derece hayran olunası biri olarak addettiğini söyledişiyle öveziz.

II. Pek çok diğerleri arasında pek az dostluk kurmamızın karşısındaki bir engel de çok dosta sahip olma istegidir, tipki sık sık pek çoklarına daha öncekiler üzerinde üstünlük sağlamaya muktedir olamadıkları için sarılmayı önemsemeyen ve (onlardan) uzaklaşan arsız kadınlar gibi;

Ya da dahası tipki çimenlige oturup birinin üstüne diğerini kopardığı için hoşnut olan bir ruhta ağzılı bir çocuğa sahip olarak从中世纪以来，人们就一直在讨论友谊。在古希腊哲学家苏格拉底的著作《斐多篇》中，他探讨了友谊的本质和价值。他认为，真正的友谊是建立在相互尊重、理解和信任基础上的。友谊是一种美好的情感，能够带来快乐和满足感。然而，友谊也需要付出努力和牺牲。在现代社会，人们往往追求个人利益，忽视了友谊的重要性。因此，我们需要重新认识友谊的价值，珍惜身边的每一个朋友。

Ya da dahası tipki çimenlige oturup birinin üstüne diğerini kopardığı için hoşnut olan bir ruhta ağzılı bir çocuğa sahip olarak从中世纪以来，人们就一直在讨论友谊。在古希腊哲学家苏格拉底的著作《斐多篇》中，他探讨了友谊的本质和价值。他认为，真正的友谊是建立在相互尊重、理解和信任基础上的。友谊是一种美好的情感，能够带来快乐和满足感。然而，友谊也需要付出努力和牺牲。在现代社会，人们往往追求个人利益，忽视了友谊的重要性。因此，我们需要重新认识友谊的价值，珍惜身边的每一个朋友。

* Doktorant, Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü, Antalya.
nurgulsaracoglu@hotmail.com | 0000-0001-8917-3271

ῶσπερ οὶ ποταμοὶ πολλὰς σχίσεις καὶ κατατομὰς λαμβάνοντες ἀσθενεῖς καὶ λεπτοὶ ὢσειν, οὕτω τὸ φίλεῖν ἐν ψυχῇ σφοδρὸν πεφυκός εἰς πολλοὺς μεριζόμενον ἔξαμαυροῦται. [8] Διὸ καὶ τῶν ζῷων τὸ φιλότεκνον τοῖς μονοτόκοις ίσχυρότερον ἔμφύεται, καὶ "Ομηρος ἀγαπητὸν υἱὸν ὄνομάζει "μοῦνον τηλύγετον," τουτέστι τὸν τοῖς μήτ' ἔχουσιν ἔτερον γονεῦσι μήτ' ἔξουσι γεγενημένον.

III. Τὸν δὲ φίλον ἡμεῖς "μοῦνον" μὲν οὐκ ἀξιοῦμεν εἶναι, μετ' ἄλλων δὲ "τηλύγετός" τις καὶ ὄψιγονος ἔστω, τὸν θρυλούμενον ἐκεῖνον χρόνῳ τῶν ἀλῶν συγκατεδηδοκώς μέδιμνον, οὐχ ὕσπερ νῦν πολλοὶ φίλοι λεγόμενοι συμπιόντες ἄπαξ ἢ συσφαιρίσαντες ἢ συγκυβεύσαντες ἢ συγκαταλύσαντες, ἐκ πανδοκείου καὶ παλαίστρας καὶ ἀγορᾶς φίλιαν συλλέγουσιν. [2] Ἐν δὲ ταῖς τῶν πλουσίων καὶ ἡγεμονικῶν οἰκίαις πολὺν ὅχλον καὶ θόρυβον Βάσπαζομένων καὶ δεξιούμενων καὶ δορυφορούντων ὀπρῶντες εύδαιμονίζουσι τοὺς πολυφίλους. [3] καίτοι πλείονάς γε μυίας ἐν τοῖς ὄπτανίοις αὐτῶν ὄρῶσιν. ἀλλ' οὕθ' αὔται τῆς λιχνείας οὕτ' ἐκεῖνοι τῆς χρείας ἐπιλιποῦσης παραμένουσιν. [4] ἐπεὶ δ' ἢ ἀληθινὴ φίλια τρία ζητεῖ μάλιστα, τὴν ἀρετὴν ὡς καλόν, καὶ τὴν συνήθειαν ὡς ἡδύ, καὶ τὴν χρείαν ὡς ἀναγκαῖον (δεῖ γὰρ ἀποδέξασθαι κρίναντα καὶ χαίρειν συνόντα καὶ χρῆσθαι δεόμενον, ἢ πάντα πρὸς τὴν πολυφίλιαν ὑπεναντιοῦται, καὶ μάλιστά πως τὸ κυριώτατον ἢ κρίσις), σκεπτέον δὴ πρῶτον εἰ δυνατόν ἐστιν ἐν βραχεῖ χρόνῳ δοκιμάσαι χορευτὰς συγχορευσομένους, ἐρέτας ὁμορροθήσοντας, οἰκέτας χρημάτων ἐπιτρόπους ἢ τέκνων παιδαγωγοὺς ἐσομένους, μήτι γε φίλους πολλοὺς εἰς ἀγῶνα πάσης τύχης συναποδυσομένους, ὃν ἔκαστος αὐτός θ' αὐτόν

πράσσων εὖ τίθησιν εἰς μέσον,
τοῦ δυστυχοῦς τε λαγχάνων οὐκ ἄχθεται.

[5] οὕτε ναῦς γὰρ ἐπὶ τοσούτους ἔλκεται χειμῶνας εἰς θάλατταν, οὕτε χωρίοις θριγχοὺς καὶ λιμέσι προβάλλουσιν ἔρκη καὶ χώματα τηλικούτους προσδεχόμενοι κινδύνους καὶ τοσούτους, ὅσων ἐπαγγέλλεται φίλα καταφυγὴν καὶ βοήθειαν, ὄρθως καὶ βεβαίως ἔξετασθεῖσα· τῶν δ' ἀνεξετάστως παραρρυέντων ὕσπερ νομισμάτων ἀδοκίμων ἐλεγχομένων

οὶ μὲν ἐστερημένοι
χαίρουσιν, οἱ δ' ἔχοντες εὔχονται φυγεῖν.

[6] ἔστι δὲ τοῦτο χαλεπὸν καὶ οὐ ῥάδιον τὸ φυγεῖν ἢ ἀποθέσθαι δυσαρεστουμένην φίλιαν. [7] ἀλλ' ὕσπερ σιτίον βλαβερὸν καὶ δυσχεραινόμενον οὕτε κατέχειν οἶόν τε μὴ λυποῦν καὶ διαφθεῖρον οὕτ' ἐκβάλλειν οἶον εἰσῆλθεν ἄλλ' εἰδεχθὲς καὶ συμπεφυρμένον καὶ ἀλλόκοτον, οὕτω φίλος πονηρὸς ἢ σύνεστι λυπῶν καὶ λυμανόμενος, ἢ βίᾳ μετ' ἔχθρας καὶ δυσμενείας ὕσπερ χολή τις ἔξεπεσε.

IV. Διὸ δεῖ μὴ ῥάδίως προσδέχεσθαι μηδὲ κολλᾶσθαι τοῖς ἐντυγχάνουσι μηδὲ φίλεῖν τοὺς διώκοντας, ἀλλὰ τοὺς ἀξίους φίλιας διώκειν. οὐ γὰρ αἰρετέον πάντως τὸ ῥάδίως ἀλισκόμενον. [2] καὶ γὰρ ἀπαρίνην καὶ βάτον ἐπιλαμβανομένην ὑπερβάντες καὶ διωσάμενοι βαδίζομεν ἐπὶ τὴν ἐλαίαν καὶ τὴν ἄμπελον. [3] οὕτως ἀεὶ μὴ τὸν εὔχερῶς περιπλεκόμενον ποεῖσθαι συνήθη καλόν, ἀλλὰ τοῖς ἀξίοις σπουδῆς καὶ ὠφελίμοις αὐτοὺς περιπλέκεσθαι δοκιμάζοντας.

V. "Ωσπερ οὖν ὁ Ζεῦξις αἴτιωμένων αὐτόν τινων ὅτι ζωγραφεῖ βραδέως, "όμολογῶ," εἶπεν, "ἐν πολλῷ χρόνῳ γράφειν, καὶ γὰρ εἰς πολύν," οὕτω φίλιαν δεῖ καὶ συνήθειαν σώζειν παραλαβόντας ἐν πολλῷ κριθεῖσαν. [2] ἀρ' οὖν κρίναι μὲν οὐκ ἔστι πολλοὺς φίλους ῥάδιον, συνεῖναι δὲ πολλοῖς ὁμοῦ ῥάδιον, ἢ καὶ τοῦτο ἀδύνατον;

mümkürn değildir. Bilakis tıpkı pek çok dallara ve kanallara bölündükleri için zayıf ve ince akan nehirler gibi, böylece ruhunda (özünde) çok sevmek, pek çok kişiye bölünürse tamamen zayıf düşer. [8] Canlılardan tek çocuğu sahip olanlar arasında çocuk sevgisinin daha güçlü olmasının sebebi de budur. Homeros⁵ da sevilen bir oğlu "biricik gözbebeği" olarak adlandırır; bu durum, başka bir çocuğu olmayan ya da olmayacak ebeveynler için de söylenebilir.

III. Arkadaşın "biricik" olmasını da doğru bulamayız, diğerleri yanında "biricik çocuk" ve "geç doğan" zaman içinde sürekli bahsi geçen şu bir *medimnos*⁶ tuzu birlikte yemiş olmalı; şimdilerde sadece bir kere içki içip ya da top oynayıp, birlikte zar attıkları ya da geceyi birlikte geçirdikleri için arkadaş diye anılan pek çoklarının bir handan, *gymnasion*'dan ya da agoradan arkadaş topladıkları gibi değildir. [2] Zenginlerin ve yöneticilerin evlerinde, selamlarını sunanların ve el sıkışanların ve muhafiz olarak katılanların büyük kalabalığını ve gürültüsünü görenler çok arkadaşa sahip olanları mutlu olarak kabul ederler. [3] Aslında onların mutfaklarında çok daha fazla sinek görebilirler. Fakat ne güzel yemekler bitince onlar (sinekler) ne de menfaat bitince o kişiler yanlarında kalırlar. [4] Fakat gerçek arkadaşlık en çok (su) üç şeyi arar: iyi bir şey olarak erdemli, hoş bir şey olarak samimiyeti, gerekli bir şey olarak ise menfaati (çünkü muhakeme ettikten sonra kabul etmeli, birlikte olduğunda memnun olmalı, ihtiyacı olduğunda da (ondan) yararlanmalı; tüm bunlar çok arkadaşa sahip olmaya mani olan şeylerdir, fakat bilhassa muhakeme (çok arkadaşa sahip olma konusunda) en önemli şeydir); bu durumda ilk etapta birlikte dans edecek olan dansçıları, birlikte kürek çekenler, mülklerin koruyucuları ya da çocukların eğitmeni olacak hizmetkarları kısa zamanda test etmenin mümkün olup olamayacağı düşünülmelidir, her türlü mevki uğruna yapılacak yarışma için soyunacak olan pek dostu da ayrıca (değerlendirmeli),

ki onlardan her biri iyi bir iş yapınca kendisini ortaya koyar
hem de talihsizliğe uğradığında dahi sislanmaz.

[5] Zira ne bir gemi böylesi büyük fırtınalar karşısında denize indirilir ne de kaleleri için duvarlar, limanları için de bentler ve hendekler yapanlar böylesi büyük ve dehşetengiz tehlikeleri üstlenirler, dostluk ise doğru ve kesin bir şekilde denenmiş olduğundan böylesi şeylerden kaçacak bir sığınak ve yardım vaat eder. Bazıları denenmemelerine aldırmadıkları için sonrasında degersiz bozuk para gibi (olduklarını) tecrübe ederken;

(Böylesi dostluklardan) yoksun olanlar bayram ederler,
Sahip olanlar ise kaçıp kurtulmak için dua ederler⁷.

[6] Bu zor bir iştir, kaçmak ya da hoşa gitmeyen arkadaşlığı bir kenara bırakmak da kolay değildir. [7] Fakat böylesi bir şey tıpkı zararlı ve rahatsız edici bir yemek gibi ne sıkıntı ve zarar vermeden tutulabilir ne de alındığı şekilde atılabilir; bilakis karışarak iğrenç görünümü ve tuhaf bir şekilde çıkartılır. Bu yüzden ahlaksız bir arkadaş ya acı ve zarar vermeye neden olur ya da o kişi nefret ve düşmanlıkla safra gibi zorla dışarı atılır.

IV. Bu sebepten ne kolayca kabul etmek ne karşılaşılan kişilere yapışmak ne de hemen peşimizden koşanları arkadaş edinmek gereklidir; bilakis arkadaşlığa layık olanların peşinden gitmek gereklidir. [2] Çünkü her şekilde kolay elde edilen bir şey tercih edilmemelidir. Zira yalnızca bizi yakalayan dikenli dal ve böğürtlen çalışını püskürtüp üzerinden geçtikten sonra zeytin ağacı ve asmaya doğru yürüyüp gidebiliriz⁸. [3] Bundan dolayı her zaman kayıtsızca kucak açan kişinin yakın dost yapılmaması; daha ziyade bizlerin (haklarında) tahkikat yaptıktan sonra çabalarımıza degecek ve yararlı olanlarıyla kucaklaşmamız gereklidir.

V. Tıpkı birileri onu yavaş resim yapmakla suçladığından, Zeuksis'in⁹ "uzun zamanda çizdiğim kabul ediyorum, zira uzun sürüyor" dediği gibi, dostluğu ve samimiyeti uzun süre değerlendirdikten sonra benimseyip korumak gereklidir. [2] Çok sayıda arkadaş tartmak kolay değilken, aynı zamanda pek çok kişiyle birlikte olmak ise kolay mıdır ya da bu imkansız mıdır?

[3] καὶ μὴν ἀπόλαυσίς ἔστιν ἡ συνήθεια τῆς φιλίας, καὶ τὸ ἥδιστον ἐν τῷ συνεῖναι καὶ συνδιημερεύειν·

οὐ μὲν γὰρ ζωοί γε φίλων ἀπάνευθεν ἐταίρων
βουλὰς ἐζόμενοι βουλεύσομεν.

[4] καὶ περὶ τοῦ Ὀδυσσέως ὁ Μενέλαος

ούδε κεν ἄλλο
ἄμμε διέκρινεν φιλέοντέ τε τερπομένω τε,
πρὶν γ' ὅτε δὴ θανάτοιο μέλαν νέφος ἀμφεκάλυψε.

[5] τούναντίον οὖν ἔοικεν ἡ καλουμένη πολυφιλία ποιεῖν. [6] ἡ μὲν γὰρ συνάγει καὶ συνίστησι καὶ συνέχει καταπυκνοῦσα ταῖς ὄμιλίαις καὶ φιλοφροσύναις

ώς δ' ὅτ' ὄπος γάλα λευκὸν ἐγόμφωσεν καὶ ἔδησε
κατ' Ἐμπεδοκλέα (τοιαύτην γὰρ ἡ φιλία βούλεται ποιεῖν ἐνότητα καὶ σύμπτην), ἡ δὲ πολυφιλία διίστησι καὶ ἀποσπᾶ καὶ ἀποστρέφει, τῷ μετακαλεῖν καὶ μεταφέρειν ἄλλοτε πρὸς ἄλλον οὐκ ἐώσα κρᾶσιν ούδε κόλλησιν εύνοιας ἐν τῇ συνηθείᾳ περιχυθείσῃ καὶ παγείσῃ γενέσθαι. [7] τοῦτο δ' εὔθὺς ὑποβάλλει καὶ τὴν περὶ τὰς ὑπουργίας ἀνωμαλίαν καὶ δυσωπίαν· τὰ γὰρ εὕχρηστα τῆς φιλίας δύσχρηστα γίγνεται διὰ τὴν πολυφιλίαν.

[8] “ἄλλον τρόπον” γὰρ “ἄλλων ἐγείρει φροντὶς ἀνθρώπων.”

οὕτε γὰρ αἱ φύσεις ἡμῶν ἐπὶ ταύτα ταῖς ὄρμαῖς ἢ ποιεῖν, οὕτε τύχαις ὄμοτρόποις ἀεὶ σύνεσμεν· οἵ τε τῶν πράξεων καιροὶ καθάπερ τὰ πνεύματα τοὺς μὲν φέρουσι τοῖς δ' ἀντιπίπτουσι.

VI. Καίτοι κάν πάντες ἄμα τῶν αὐτῶν οἱ φίλοι δέωνται, χαλεπὸν ἔξαρκέσαι πᾶσι βουλευομένοις ἡ πολιτευομένοις ἡ φιλοτιμουμένοις ἡ ὑποδεχομένοις. [2] ἀν δ' ἐνὶ καιρῷ διαφόροις πράγμασι καὶ πάθεσι προστυγάνοντες ὁμοῦ παρακαλῶσιν ὃ μὲν πλέων συναποδημεῖν, ὃ δὲ κρινόμενος συνδικεῖν, ὃ δὲ κρίνων συνδικάζειν, ὃ δὲ πιπράσκων ἡ ἀγοράζων συνδιοικεῖν, ὃ δὲ γαμῶν συνθύειν, ὃ δὲ θάπτων συμπενθεῖν,

πόλις δ' ὁμοῦ μὲν θυμιαμάτων γέμῃ,

ὁμοῦ δὲ παιάνων τε καὶ στεναγμάτων

ἡ πολυφιλία. [3] πᾶσι μὲν ἀμήχανον παρεῖναι, μηδενὶ δ' ἄτοπον, ἐνὶ δ' ὑπουργοῦντα προσκρούειν πολλοῖς ἀνιαρόν.

ούδεις γὰρ ἀγαπῶν αὐτὸς ἀμελεῖθ' ἡδέως.

[4] Καίτοι τὰς ἀμελείας καὶ ῥᾳθυμίας τῶν φίλων πραότερον φέρουσι, καὶ τὰς τοιαύτας ἀπολογίας ἀμηνίτως δέχονται παρ' αὐτῶν “έξελαθόμην” “ἡγνόσα.” [5] ὃ δὲ λέγων “οὐ παρέστην σοι δίκην ἔχοντι, παριστάμην γὰρ ἐτέρῳ φίλῳ,” καὶ “πυρέττοντά σ' ούκ εἶδον, τῷ δεῖν γὰρ φίλους ἐστιῶντι συνησχολούμην” αἰτίαν τῆς ἀμελείας τὴν ἐτέρων ἐπιμέλειαν ποιούμενος Εού λύει τὴν μέμψιν, ἀλλὰ προσεπιβάλλει ζηλοτυπίαν. [6] ἀλλ' οἱ πολλοὶ τὰς πολυφιλίας ἡ δύνανται παρέχειν μόνον ὡς ἔοικε σκοποῦσιν, ἡ δ' ἀνταπαιτοῦσι παρορῶσι, καὶ οὐ μνημονεύουσιν ὅτι δεῖ τὸν πολλοῖς εἰς ἡ δεῖται χρώμενον πολλοῖς δεομένοις ἀνθυπουργεῖν. [7] ὥσπερ οὖν ὁ Βριάρευς ἑκατὸν χερσὸν εἰς πεντήκοντα φορῶν γαστέρας ούδεν ἡμῶν πλέον εἶχε τῶν ἀπὸ δυεῖν χεροῦν μίαν κοιλίαν διοικούντων, οὕτως ἐν τῷ φίλοις χρῆσθαι πολλοῖς καὶ τὸ λειτουργεῖν πολλοῖς ἐνεστὶ καὶ τὸ συναγωγίαν καὶ τὸ συνασχολεῖσθαι καὶ συγκάμνειν. [8] οὐ γὰρ Εύριπίδη πειστέον λέγονται

[3] Gerçekten dostluğun samimiyeti memnunluk vericidir ve en hoş kısmı da birlikte olmakta ve günü birlikte geçirmektedir;

Hayattaykenki gibi bir daha sevgili dostlardan uzakta
oturup danışmayacağız (birbirimize)¹⁰.

[4] Menelaos'un Odysseus hakkında (söylediği gibi);

Bizi ayıracak başka hiçbir şey yoktu hem birbirimizi sevip hem de karşılıklı eğlenirken ta ki ölümün kara bulutu bizi sarana kadar¹¹.

[5] Artık çok arkadaşa sahip olmak diye anılan şeyin tersi anlama geldiği görünüyor. [6] Çünkü (dostluk), tıpkı incir suyunun beyaz süütü bağladığı ve sardığı gibi, birliktelikle ve iyi niyetle yoğunlaştırarak, (onları) bir araya getirir, birlikte tutar ve korur (sürdürürlük). Empedokles'e¹² göre; (çünkü dostluk böyle bir birliktelik ve çerçeve kurmayı ister) çok arkadaşa sahip olmak ise bir yandan birini çağrıp diğer yandan diğerini göndermeyle, biçimlendirilmiş ve kalıcı bir form alan samimiyyetin içerisindeki iyi niyetlerin karışmasına ve yakınlaşmasına izin vermeyerek ayrıır, koparır ve uzaklaştırır. [7] Bu ise hemen yardımlar hakkındaki düzensizliği ve mahcubiyeti ortaya atar. Çünkü dostluğun faydaları çok arkadaşa sahip yüzünden elverişsiz hale geliyor.

[8] "Çünkü diğer erkeklerin özeni, başka davranışları uyandırır".

Çünkü ne bizim doğamız aynı yolculuklara eğilim gösterir ne de biz her zaman aynı kaderi yaşarız. Hem de talihin koşulları, rüzgarlar gibi, birilerine yardım ederken, diğerlerine engel koyar.

VI. Doğrusu tüm arkadaşlarımız aynı zamanda aynı şeyleri isteseler bile, hem tavsiye isteyenleri hem devlet yönetimine katılanları hem onura kavuşmaya çalışanları hem de misafir olarak karşılaşmak isteyenlerin hepsini memnun etmek zor olurdu. [2] Aynı anda farklı etkinlikler ve deneyimlerle meşgul olurlarsa ve aynı zamanda gemi yolculuğuna çıkan kişi birlikte yolculuk yapmak için, yargılanan kişi davayı savunmasına yardım etmek için, yargılanan kişi ise birlikte hüküm vermek için, bir şey alan ya da satan kişi ise birlikte yönetmek için, evlenen kişi ise birlikte kurban sunmak için, (bir yakını) gömen kişi ise üzüntüsünü paylaşmak için çağırırsa,

Kent (neredeyse) tütsülerle dolarken,

Aynı zamanda çok arkadaşa sahip olma da ilahiler ve de figanlarla¹³.

[3] Herkesle birlikte olmak imkansız bir şeyken, hiç biriyle (birlikte olmamak) ise saçma, bir kişiye yardım ederken pek çoklarıyla anlaşmazlık yaşamak ise can sıkıcı bir şeydir.

Çünkü kendisini seven hiç kimse bile isteyerek kendini ihmäl etmez¹⁴.

[4] Yine de (insanlar) arkadaşlarının ihmallerini ve ilgisizliklerini gerçekten daha ilimli bir şekilde kaldırırlar ve yanındakilerin "unuttum" ve "bilmiyordum" tarzındaki özürlerini kızmadan kabul ederler. [5] "Senin davan görürken yanında yer almadım, çünkü bir arkadaşımın yanındaydım." ve "Ateşlendiğinde seni görmeye gelmedim, çünkü arkadaşlarına ziyafet veren filanca kişiyle mesguldüm." diyen biri ise ihmalin sebebi olarak diğerlerinin itinasını göstererek suçunu açıklayamaz, aksine üzerine kıskançlığı ekler. [6] Pek çokları görüldüğü üzere çok dosta sahip olanların sadece mümkün olduğu kadarını sunduklarına dikkat ederken, talep ettiklerini göz ardı eder ve ihtiyaç duydukları şeyle için pek çok şeye kullanan kişinin talep edilen pek çok şeye de karşılık vermesinin gerekli olduğunu hatırlamazlar. [7] Tıpkı yüz kolla elli mideyi doyuran Briareus'in, iki koldan tek mideyi idare eden bizlerden daha fazla hiçbir şeye sahip olmadığı gibi, bu şekilde pek çok arkadaştan faydalananın özünde pek çoğu için servetini harcamak, el birliğiyle çalışmak ve işleriyle birlikte meşgul olmak ve de yardım etmek vardır. [8] Euripides¹⁵ tarafından itibar edilmeyen bir şey söylenir;

χρῆν γὰρ μετρίαν είς ἀλλήλους
 φιλίαν θνητοὺς ἀνακίρνασθαι
 καὶ μὴ πρὸς ἄκρον μυελὸν ψυχῆς,
 εὕλυτα δ' εἶναι θέλγητρα φρενῶν,
 ἀπό τ' ὕσασθαι καὶ ξυντεῖναι,
 καθάπερ πόδα νεώς ἐνδιδόντι καὶ προσάγοντι ταῖς χρείαις τὴν φιλίαν.

[9] ἀλλὰ τοῦτο μέν, ὡς Εύριπίδη, μεταθῶμεν ἐπὶ τὰς ἔχθρας, καὶ κελεύωμεν “μετρίας” ποεῖσθαι τὰς διαφορὰς καὶ “μὴ πρὸς ἄκρον μυελὸν ψυχῆς, εὕλυτα δ' εἶναι” μίση καὶ ὄργας καὶ μεμψιμοιρίας· ἐκεῖνο δὲ μᾶλλον ἡμῖν παραίνει τὸ Πυθαγορικὸν “μὴ πολλοῖς ἐμβάλλειν δεξίαν,” τουτέστι μὴ πολλοὺς ποεῖσθαι φίλους μηδὲ πολύκοινον μηδὲ πάνδημον ἀσπάζεσθαι φιλίαν, καὶ πρὸς ἄν τις ἥ μετὰ πολλῶν παθῶν εἰσιοῦσα, ὃν τὸ μὴ συναγωνιῶν καὶ συνάχθεσθαι καὶ συμπονεῖν καὶ συγκινδυνεύειν πάνυ δύσοιστον τοῖς ἐλευθέροις καὶ γενναίοις ἐστίν. [10] Τὸ δὲ τοῦ σοφοῦ Χίλωνος ἀληθές, ὃς πρὸς τὸν εἰπόντα μηδένα ἔχειν ἔχθρόν “ἔσικας,” ἔφη, “σὺ μηδὲ φίλον ἔχειν.” [11] αἱ γὰρ ἔχθραι ταῖς φιλίαις εύθὺς ἐπακολουθοῦσι καὶ συμπλέκονται, ἐπείπερ οὐκ ἔστι φίλον μὴ συναδικεῖσθαι μηδὲ συναδοξεῖν μηδὲ συναπεχθάνεσθαι·

VII. οἱ γὰρ ἔχθροὶ τὸν φίλον εύθὺς ὑφορῶνται τε καὶ μισοῦσιν, οἱ δὲ φίλοι πολλάκις φθονοῦσί τε καὶ ζηλοτυποῦσι καὶ περισπῶσιν. [2] ὕσπερ οὖν ὁ τῷ Τιμησίᾳ περὶ τῆς ἀποικίας δοθεὶς χρησμὸς προηγόρευσε

σμῆνα μελισσάων τάχα τοι καὶ σφῆκες ἔσονται,
 οὕτως οἱ φίλων ζητοῦντες ἐσμὸν ἔλαθον ἔχθρῶν σφηκιαῖς περιπεσόντες. [3] Καὶ οὐκ ἵσον ἄγει σταθμὸν ἔχθροῦ μνησικακία καὶ φίλου χάρις. [4] ὅρα δὲ τοὺς Φιλάτου καὶ Παρμενίωνος φίλους καὶ οίκείους ἢ διέθηκεν Ἀλέξανδρος, ἢ τοὺς Διώνος Διονύσιος τοὺς Πλαύτου Νέρων καὶ τοὺς Σηιανοῦ Τιβέριος στρεβλοῦντες καὶ ἀποκτιννύοντες. [5] ὡς γὰρ τὸν Κρέοντα τῆς θυγατρὸς ούδεν ὁ χρυσὸς οὔδ' ὁ πέπλος ὡφέλει, τὸ δὲ πῦρ ἀναφθὲν αἴφνιδίως προσδραμόντα καὶ περιπτύξαντα κατέκαυσε καὶ συναπώλεσεν, οὕτως ἔνιοι τῶν φίλων ούδεν ἀπολαύσαντες εύτυχούντων συναπόλλυνται δυστυχοῦσι. [6] καὶ τοῦτο μάλιστα πάσχουσιν οἱ φιλόσοφοι καὶ χαρίεντες, ὡς Θησεὺς τῷ Πειρίθῳ κολαζομένῳ καὶ δεδεμένῳ

αίδοις ἀχαλκεύτοισιν ἔζευκται πέδαις,

ἐν δὲ τῷ λοιμῷ φησιν ὁ Θουκυδίδης τοὺς ἀρετῆς μάλιστα μεταποιουμένους συναπόλλυσθαι τοῖς φίλοις νοσοῦσιν· ἐφείδουν γὰρ σφῶν αὐτῶν ίόντες παρὰ τοὺς ἐπιτηδείους.

VIII. “Οθεν οὕτω τῆς ἀρετῆς ἀφειδεῖν οὐ προσῆκον ἄλλοτ' ἄλλοις συνδέοντας αύτὴν καὶ συμπλέκοντας, ἀλλὰ τοῖς ἀξίοις τὴν αύτὴν κοινωνίαν φυλάττειν, τουτέστι τοῖς ὄμοιώς φιλεῖν καὶ κοινωνεῖν δυναμένοις. [2] καὶ γὰρ δὴ τοῦτο πάντων μέγιστόν ἐστιν ἐναντίωμα πρὸς τὴν πολυφιλίαν, ὅτι τῇ φιλίᾳ γένεσις δὲ ὄμοιότητος ἐστιν. [3] ὅπου γὰρ καὶ τὰ ἄψυχα τὰς μίξεις πρὸς τὰ ἀνόμοια ποειεῖται μετὰ βίας ἀναγκαζόμενα καὶ ὀκλάζει καὶ ἀγανακτεῖ φεύγοντα ἀπ' ἀλλήλων, τοῖς δὲ συγγενέσι καὶ οίκείοις ὄμοπαθεῖ κεραννύμενα καὶ προσίεται τὴν κοινωνίαν λείως καὶ μετ' εύμενείας, πῶς οἶόν τε φιλίαν ἥθεσι διαφόροις ἐγγενέσθαι καὶ πάθεσιν ἀνομοίοις καὶ βίοις ἐτέρας προαιρέσεις ἔχουσιν;

Ölümlülerin birbirlerine karşı ölçülü
bir dostluk edinmeleri gereklidir,
Ve de ruhun en derin kısmına doğru yönelmemeleri
kalplerinin de kırılgan bir büyüsünün olması gereklidir
(Onları) bir yandan itmek bir yandan da çekmek için
Tıpkı bir geminin yelkeni gibi dostluğu bahşeder, faydaları için de sürdürür.

[9] Fakat Euripides'ciğim, düşmanların peşine düşelim ve de anlaşmazlıkların "ılımlı" yapılmasını, nefret, öfke, kusur bulma ve şüphelerin ise "ruhun en derin kısmına yönelmemesini" ve "kolayca çözülebilmesini" teşvik edelim. Onun yerine bize daha çok Pythagoras'ın¹⁶ "Pek çoklarıyla el sıkışmamak (gerekir)" sözünü öğütle. Bu söz ne pek çok kişiyi arkadaş yapmak ne de geniş kapsamlı ve tüm toplum için ortak olan arkadaşlığı kucaklamak anlamına gelir; pek çok sıkıntıyla birlikte tek bir kişiye gelen bir (dostluk da) olabilir bu, ki bu (sıkıntılar) arasında özgür ve soylu erkekler için ta-hammül edilemez şeyler olan kaygıyı paylaşmamak ve birlikte öfkelenmemek, birlikte zahmet çekmemek, birlikte tehlikeye atılmamak bulunur. [10] Hiç düşmanı olmadığı söylenen birine "muh-temelen arkadaşın da yoktur" diyen bilgin Khilon'un¹⁷ sözü doğrudur. [11] Zira bir arkadaşın ne birlikte yanlışlarını paylaşması (hatayı ve zararı paylaşması) ne de birlikte düşman olması mümkün olmadığı için, düşmanlar arkadaşlıklarını yakından takip ederler ve samimi olurlar.

VII. Öyle ki düşmanlar hemencecik arkadaşından şüphe eder ve de (ondan) nefret ederler; arkadaşlar ise sık sık ona özenir ve onu kıskanır ve de oyalarlar. [2] Timesias'a¹⁸ kolonisi hakkında verilen kehanetin haber verdiği gibi;

Bal arısı sürüleriniz çabucak yaban arılarına dönüşeceklər

Bu şekilde arkadaş sürüleri arayanlar tesadüfen düşmanların yaban arısı yuvalarıyla karşılaşıklarını unutacaklar (unuttular). [3] Düşmanın kini ve dostun minneti bile eşit ağırlığı taşımaz (aynı dengede degillerdir). [4] Philotas ve Parmenion'un arkadaşları ve ailelerine bak, Aleksandros'un dağıttığı; diğer taraftan işkence edip öldürülerken Dionysios'un Dion'unkilere, Nero'nun Plautos'unkilere¹⁹ ve de Tiberius'un Seianus'unkilere²⁰ yaptıklarına. [5] Bu yüzden bazıları, tıpkı ateşin aniden alevlendiği sırada onun (kızına) doğru yönelp onu sarmalamasının ardından (kızıyla) birlikte onu da tamamen yakarak yok ederken ne kızının altın tacının ne de peplos'unun Kreon'a²¹ yardım etmemesi gibi, bolluk içinde olan arkadaşlarının hiçbir şeyinden istifade etmeden, bahtsız olanlarla birlikte yok olurlar. [6] Bu duruma özellikle filozoflar ve zarif (mükemmel) erkekler katlanırlar, tıpkı Theseus'un, cezalandırılan ve tutuklanan Peirithous ile birlikte,

Utancın demirden dövülmemiş prangalarıyla bağlılığı gibi²²,

Thoukydides de²³, veba sırasında erdemeye en çok sahip çikanların hasta olan arkadaşlarıyla birlikte yok olduklarını iddia eder. Çünkü kendilerini arkadaşlarının yanına gitmekten alıkoyamadılar.

VIII. Bundan dolayı, onu şimdi biriyle birleştirip başka zamanda başka biriyle bağlayanların erdemini ihmal etmesi yakışır bir şey değildir, daha ziyade layık olanlarla, yani benzer şekilde sevmeye ve paylaşmaya muktedir olanlarla aynı ilişkiye sürdürmeleri (uygundur). [2] Zira tümü arasında (hepsişinin içinde), çok arkadaşa sahip olmanın karşısındaki en büyük engel arkadaşlığın doğası gereği benzerlikten ileri gelmesidir. [3] Zira hayvanlar bile bazı durumlarda farklı cinslere karşı mecbur edilince (zorla) birlikte olur ve çömelir ve de birbirlerinden kaçarken isteksizleşir, aynı ırktan olanlarla ve kendi cinsleri ile ise birleşmeye yatkınlık gösterirler ve sakin bir şekilde ve de memnuniyetle ilişkiye kabul ederler. O halde dostluğun farklı karakterler, birbirine benzemeyen duygular ve başka ilkelere bağlı hayatlarda oluşmasını nasıl beklerler?

[4] ή μὲν γὰρ περὶ ψαλμοὺς καὶ φόρμιγγας ἀρμονία δι’ ἀντιφώνων ἔχει τὸ σύμφωνον, ὁξύτησι καὶ βαρύτησιν ἀμωσγέπως ὄμιότητος ἐγγυνομένης· τῆς δὲ φιλικῆς συμφωνίας ταύτης καὶ ἀρμονίας οὐδὲν ἀνόμοιον οὔδ’ ἀνώμαλον οὔδ’ ἄνισον εἶναι δεῖ μέρος, ἀλλ’ ἐξ ἀπάντων ὅμοίως ἔχόντων ὄμολογεῖν καὶ ὄμοβουλεῖν καὶ ὄμοδοξεῖν καὶ συνομοπαθεῖν, ὥσπερ μιᾶς ψυχῆς ἐν πλείοσι διηρημένης σώμασι.

IX. Τίς οὖν ἔστιν οὕτως ἐπίπονος καὶ μετάβολος καὶ παντοδαπὸς ἄνθρωπος, ὥστε πολλοῖς ἐαυτὸν ἔξομοιοῦν καὶ προσαρμόττειν καὶ μὴ καταγελᾶν τοῦ Θεόγνιδος παραινοῦντος

πουλύποδος νόον ἵσχε πολυχρόου, ὃς ποτὶ πέτρῃ,
τῇ περ ὄμιλήσῃ, τοῖος ἴδεῖν ἐφάνη;

[2] καίτοι τοῦ πολύποδος αἱ μεταβολαὶ βάθος οὐκ ἔχουσιν, ἀλλὰ περὶ αύτὴν γίγνονται τὴν ἐπιφάνειαν, στυφότητι καὶ μανότητι τὰς ἀπορροίας τῶν πλησιαζόντων ἀναλαμβάνουσαν· αἱ δὲ φιλίαι τὰ ἡθη ζητοῦσι συνεξομοιοῦν καὶ τὰ πάθη καὶ τοὺς λόγους καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα καὶ τὰς διαθέσεις. [3] Πρωτέως τινὸς οὐκ εύτυχοῦς οὐδὲ πάνυ χρηστοῦ τὸ ἔργον, ἀλλ’ ὑπὸ γοητείας ἐαυτὸν εἰς ἔτερον εἴδος ἐξ ἔτέρου μεταλλάττοντος ἐν ταύτῃ πολλάκις, φιλολόγοις συναναγνώσκοντος καὶ παλαισταῖς συγκονιομένου καὶ φιλοθήροις συγκυνηγετοῦντοις καὶ φιλοπόταις συμμεθυσκομένου καὶ πολιτικοῖς συναρχαιρεσιάζοντος, ιδίαν ἥθους ἔστιαν οὐκ ἔχοντος. [4] ὡς δὲ τὴν ἀσχημάτιστον οἱ φυσικοὶ καὶ ἀχρώματον ούσιαν καὶ ὅλην λέγουσιν ὑποκειμένην καὶ τρεπομένην ὑφ’ αὐτῆς νῦν μὲν φλέγεσθαι νῦν δ’ ἔξυγραίνεσθαι, τοτὲ δ’ ἔξαεροῦσθαι πήγνυσθαι δ’ αὖθις, οὕτως ἄρα τῇ πολυφιλίᾳ ψυχὴν ὑποκείσθαι δεήσει πολυπαθῆ καὶ πολύτροπον καὶ ὑγρὰν καὶ ῥαδίαν μεταβάλλειν. [5] ἀλλ’ ἡ φιλία στάσιμόν τι ζητεῖ καὶ βέβαιον ἥθος καὶ ἀμετάπτωτον ἐν μιᾷ χώρᾳ καὶ συνηθείᾳ· διὸ καὶ σπάνιον καὶ δυσεύρετόν ἔστι φίλος βέβαιος.

[4] Hızlı ve ağır notalardan bir şekilde benzerlik ortaya çıktıgı için arp ve lyrlere dair harmoni denklilikleri dolayısıyla müzikal ahenge sahiptir, dostluğun ahengi ve uyumunun ise benzer olmayan, anormal olan ve de eşit olmayan hiçbir kısmının olmaması gereklidir, bilakis tipki birden daha fazla beden arasında paylaştırılmış bir ruh gibi, benzer şekilde sahip olunan her şeyin dışında aynı fikirde olmak, fikir alışverişinde bulunmak, aynı düşüncede birleşmek ve aynı duyguya paylaşmak gereklidir.

IX. Şu halde, kendini pek çoklarına benzetip uyduracak ve “kayaya tipki (ona) benzer şekilde görünecek denli tam bir temasta bulunan çok ayaklı çok renkli bir balığın düşünce biçimini sürdür” diye öğüt veren Theognis’i alaya almayacak kadar yorulmak bilmeyen, değişken ve evrensel bir insan var mıdır? [2] Çok ayaklı (balığın) değişimleri derinliğe sahip olmamasına rağmen, dokusunun yoğunluğu ve gevşekliği ile kendisine yaklaşanların salgılalarını alarak çevresindeki (şeylerin) görüntüsüne bürünür. Arkadaşlıklar ise karakterleri, duyguları, sözleri, alışkanlıklarını ve de planları (birbirine) benzetmeye çalışırlar. [3] Bu tamamen, büyülükle kendisini bir kılıktan başka bir kılığa sokan, edebiyatla ilgilenenlerle okuyan, güreşçilerle tozda yuvarlanan, av düşkünleriyle avlanan, içki içmeyi sevenlerle sarhoş olan, devlet adamlarıyla birlikte oy toplayan ve kendi şahsına has bir karakter sahibi olmayan, ne şanslı ne de tamamen özenli biri olan Proteus’²⁴ un işidir. [4] Doğa filozoflarının, (her şeyin) temelinde yatan ve kendi kendine şekil değiştiren, şu anda yanma durumundayken, şimdi ise sıvı hale gelen, başka bir zaman gaz haline gelen, sonra tekrar katı hale gelen, formsuz ve renksiz bir varlık ve materyalin olduğunu söyledikleri gibi, o halde çok arkadaşa sahip olmanın temelinde kolay etkilenen, çok yönlü, kolay şekil verilebilir ve kolayca değiştirilebilir bir ruhun yatması gerekecektir. [5] Fakat dostluk sabit bir şey ve bir yerde ve bir samimiyet içinde sürekli olarak güvenilir bir karakter ister. Bu yüzden kalıcı arkadaş ender ve zor bulunan bir şemdir.

Notlar

- ¹ Diels 1903, I, 225.
- ² Plat. *Men.* 71E.
- ³ The Epiclerus. Kock 1888, Menander, No. 554.
- ⁴ Nauck, Euripides, No. 754; Ayrıca Bk. Plut. *Mor.* 661F.
- ⁵ Hom. *Il.* IX.482; Hom. *Od.* XVI.19.
- ⁶ Plut. *Mor.* 482B; Cic. *de amic.* 19 (67).
- ⁷ Nauck 1889, Sophocles, No. 779.
- ⁸ Plut. *Mor.* 709E.
- ⁹ Plut. *Per.* 159D.
- ¹⁰ Hom. *Il.* XXIII.77.
- ¹¹ Hom. *Od.* IV.178.
- ¹² Hom. *Il.* V.902.
- ¹³ Soph. *Oid.* 4.
- ¹⁴ Kock 1888, 213.
- ¹⁵ Eur. *Hipp.* 253.
- ¹⁶ Plut. *Mor.* 12E.z
- ¹⁷ Plut. *Mor.* 86C; Aulus Gellius, I.3.
- ¹⁸ Timesias'ın Plutarkhos tarafından anlatılan hikayesi, Plu. *Mor.* 812A.
- ¹⁹ Rubellius Plautus; Krş. Tac. *ann.* XIV.57 vd.; Cass. Dio LXII.14.
- ²⁰ Krş. Tac. *ann.* V.7 vd.; Cass. Dio LVIII.11-12.
- ²¹ Eur. *Med.* 1136 vd.
- ²² Plut. *Mor.* 482A, 533A; Krş. Nauck 1889, Euripides, No. 595.
- ²³ Thuk. II.51.
- ²⁴ Hom. *Od.* IV.383 vd.

BİBLIOGRAFYA

- Diels, H. 1903, *Die Fragmente Vorsokratiker*. Berlin.
 Kock T. 1888, *Comicorum Atticorum Fragmenta III*. Leipzig.
 Nauck A. 1889, *Tragicorum graecorum fragmenta*. Leipzig.